

טיוטת חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) (תיקון מס') (הגדרת אחי הנספה וזכויותיו), התשפ"ב-2022 - הסמכת ועדת השרים לענייני חקיקה

הצעה להחלטה

מחליטים :

- א. לאשר עקרונית את טיוטת חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום)(תיקון מס') (הגדרת אחי הנספה וזכויותיו), התשפ"ב-2022, המצ"ב.
- ב. להסמיק את ועדת השרים לענייני חקיקה לאשר על דעת הממשלה את נוסחה הסופי של הצעת החוק שתוגש לכנסת.
- ג. בהתאם לסעיף 81(ג) לתקנון הכנסת, לבקש מוועדת הכנסת לקצר את תקופת ההנחה ולהקדים את הדיון בהצעת החוק.

דברי הסבר

מוצע להאיץ את הליכי החקיקה בהצעת החוק שבנדון. הצעת חוק פרטית מקבילה של ח"כ מיכל שיר סגמן, הצעת חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 40) (אחים שכולים), התשפ"ב-2022 (פ/2445), אושרה ביום 20/6/22 בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת להבאה בפני מליאת הכנסת לדיון בקריאה ראשונה. זאת לאחר שוועדת השרים לחקיקה קבעה כי הממשלה תתמוך בהצעה בקריאה הטרוםית ולאחר מכן תוצמד להצעת חוק ממשלתית שקודם במקביל, ובכל מקרה תוחזר ההצעה לדיון בוועדת השרים לענייני חקיקה לפני הקריאה הראשונה. בהמשך להחלטה זו, מוצע כי הצעת החוק הנוכחית מטעם הממשלה תובא גם היא לאישור הכנסת. לפיכך מוצע לאשר את הצעת החוק הממשלתית ולאפשר האצת הליך חקיקתה.

טיוטת החוק הופצה להערות הציבור עד יום 25/6/22 בתיאום עם משרד המשפטים, עד למועד פרוסום הצעה זו לא התקבלו לגביה הערות משמעותיות, וככל שיהיו כאלה הן יוטמעו בהצעה עובר להנחתה על שולחן הכנסת.

חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), התש"י-1950, מגדיר מיהו בן משפחה של חייל שנספה במערכה הזכאי לזכויות והטבות שונות מכוח החוק.

מוצע לתקן את סעיף ההגדרות כך שכל אח ואחות של הנספה יוגדרו כ"בן משפחה", כחלק בלתי נפרד ממשפחת השכול, וכזכאים לזכויות לפי הפרק השלישי 1 לחוק, בהתאם לקבוע בו. יובהר, כי יותר הזכויות המפורטות בחוק ימשיכו להינתן לאחי הנספה שהינם יתומים מאב ומאם, שטרם מלאו להם שמונה-עשרה שנה ואין להם אח או אחות העומדים ברשות עצמם, ואשר נתייתמו לפני מותו של הנספה, ומחסורם היה על הנספה סמוך לפני מותו, ואין להם הכנסה כדי מחיתם, או לאח או אחות כאמור שנתייתמו לאחר מותו של הנספה, ואין להם הכנסה כדי מחיתם.

מוצע לתקן את הגדרת "זכאי", כך שתחול גם על הזכאי להטבות מכח החוק, ולא רק על הזכאי לתגמולים, כאמור בנוסח הקיים, כפועל יוצא מכך תחול ההגדרה גם על אחי הנספה. תיקון זה נועד לאפשר לגופי הממשלה לראות באחים כזכאים לפי החוק, כפי שהם למעשה, והדבר יבוא לידי ביטוי בראש ובראשונה בעניין העברת מידע בין גופים ציבוריים לפי חוק הגנת הפרטיות.

עוד מוצע לתקן את סעיף 15ד(ד) לחוק הקובע כי לשכול, כלומר להורה הנספה, יינתן סיוע במימון שכר לימוד במוסד אקדמי (לתואר ראשון בלבד) או במוסד על תיכוני, בעד האחים של הנספה, שטרם הגיעו לגיל 30. בהתאם לתיקון המוצע, לאחי הנספה תהיה זכאות ישירה למימון הלימודים, שלא באמצעות ההורה השכול. בנוסף, לאור הניסיון המצטבר המלמד כי גיל היציאה ללימודים עולה, מוצע להרחיב את הזכאות כך שאח או אחות הנספה יהיו זכאים למימון הלימודים ובלבד שהחלו את לימודיהם טרם מלאו להם 40 שנה.

סעיף 15ז(ד) לחוק קובע כי עובד סוציאלי באגף רשאי לאשר הטבה לטיפול פסיכו-סוציאלי להורה שכול, לאלמנה וכן ליתום, בדרך של סיוע במימון התערבויות לרווחה רגשית במקום הסיוע במימון טיפול נפשי. לאור החשיבות שבמתן סיוע לרווחה רגשית, גם לאחי הנספה, המהווים כאמור חלק בלתי נפרד ממשפחת השכול, והנדרשים להתמודד עם קשיי השכול

ולתהליך עיבוד השכול והאבל, מוצע לאפשר זכאות זו, הקיימת לגבי יתר בני המשפחה, גם לאחי הנספה, וזאת כחלופה לטיפול הנפשי לו הם זכאים מכוח סעיף 15(ג) לחוק.

יצוין כי הליכי החקיקה החלו טרם ההכרזה על תקופת הבחירות והנושא נדון מספר פעמים בוועדת השרים לענייני חקיקה בממשלה הנוכחית (וגם בממשלות קודמות). הנושא הצעת החוק אינו נתון במחלוקת ציבורית או פוליטית, והתיקונים המוצעים בה, הינם מינוריים בהשלכתם התקציבית.

תזכיר חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) (תיקון מס.) (הגדרת אחי הנספה וזכויותיו), התשפ"ב-2022, הופץ להערות הציבור עד ליום 25.6.2022 בשעה 23:59. ככל שיתקבלו הערות משמעותיות, הדברים יוצגו בישיבת הממשלה.

תקציב, נתונים כלכליים וההשפעה על משק המדינה

תוספת התקציב הדרושה לעניין שינוי ההטבות כמפורט בהצעת החוק נאמדת במיליוני ₪ בודדים לכל היותר, ותתוקצב מתקציב הביטחון.

השפעת ההצעה על מצבת כח האדם

אין השפעה.

עמדת שרים אחרים שההצעה נוגעת לתחום סמכותם

לא רלוונטי.

החלטות קודמות של הממשלה בנושא

אין.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד יוזם ההצעה

חוות דעת משפטית מצורפת.

סיווגים

סיווג ראשי: 06 פורמאלי

סיווג משני: 07 חקיקה ממשלתית

תחום פעולה עיקרי: 01 חוץ וביטחון

מדינת ישראל
משרד הביטחון
בלמ"ס

היועץ המשפטי למערכת הביטחון

תאריך: כ"ג סיון תשפ"ב
22 יוני 2022
סימוכין: נ-תיועמ-220622-018543

**הנדון: טיוטת חוק משפחות חילים שנסו במערכה (תגמולים ושיקום)(תיקון מס')
(הגדרת אחי הנספה וזכויותיו), התשפ"ב-2022**

תמצית ההצעה בהתייחס להיבטי המשפטיים :

מוצע להאיץ הליך חקיקה של הצעת החוק שבנדון ולאשר הבאתה המיידית לאישור הכנסת. הצעת החוק קובעת כי ההשתתפות בשכר לימוד במוסדות השכלה גבוהה או על תיכונית תינתן גם לאחים שכולים עד גיל 40 וכן תינתן להם אפשרות למימון טיפולים פסיכו-סוציאליים.

הצעת החוק מוגשת במקביל לקידומה של הצעת חוק פרטית של ח"כ מיכל שיר סגמן (פ/2445), שאושרה ביום 20/6/22 בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת, להבאה לקריאה ראשונה. הנושא כולו עלה ונדון בוועדת השרים לענייני חקיקה. נוסח ההצעה אושר על ידי ועדת העבודה. הצעת חוק פרטית נוספת בעניין זה (פ/3762 של ח"כ מרעי) עולה אף היא לוועדת השרים לענייני חקיקה ביום א' הקרוב.

קשיים משפטיים ככל שישנם ודרכי פתרונם:

ביום 20 ביוני 2022 הודיעו ראש הממשלה, חה"כ נפתלי בנט, וראש הממשלה החליפי, ח"כ יאיר לפיד, כי בכוונתם לקדם את החוק לפיזור הכנסת ה-24 (להלן: הודעת הפיזור). בהתאם לחוות דעת היועץ המשפטי לממשלה, מעת שהוכרז על קידום חקיקת חוק פיזור הכנסת וקביעת מועד לקיום בחירות, הממשלה המכהנת, שעם אישור החוק לפיזור הכנסת תהיה במעמד של "ממשלה יוצאת", נדרשת להפגין איפוק וריסון בהפעלת סמכויותיה ובקבלת החלטות לגבי אותם עניינים שאין כורח ודחיפות מיוחדת לפעול בהם בתקופה זו.

לצד האמור, אנו סבורים כי אין מניעה משפטית לאשר את הצעת ההחלטה שבנדון, וזאת מהסיבות שלהלן:

- (א) ההצעה גובשה לאחר עבודת מטה מקצועית שהחלה זמן רב לפני ההודעה על פיזור הכנסת ותקופת הבחירות הנוכחית. הנושא עלה גם בזמן הממשלות הקודמות אך לא היה בשל אז כפי שהוא כעת ולכן לא קודם. ההצעה כעת מתואמת גם עם ארגון יד-לבנים, הארגון היציג של ההורים השכולים והאחים.
- (ב) הצעת החוק מעלה נושא שאינו שנוי במחלוקת. סיוע לאוכלוסייה הרגישה של אחים שכולים, שגם הם שילמו מחיר כבד על השכול במשפחתם.
- (ג) ההחלטה צפויה להשפיע על קבוצת מצומצמת יחסית של זכאים, ועלותה נמוכה.

בנסיבות אלה נראה, כי באיזון בין הצורך לנהוג באיפוק ובריסון בעת הזו לבין הצורך המיידי בשיפור המענה לאחים השכולים, ובשים לב להליכי החקיקה שקדמו להכרזה על תקופת בחירות ולהצעת החוק הפרטית שמקודמת בכנסת, הכף נוטה לטובת קידום הצעת החוק מטעם הממשלה ואישור הצעת ההחלטה.

לאור האמור, אנו סבורים כי אין מניעה משפטית לאשר את הצעת ההחלטה.

הערה: הצעת ההחלטה פורסמה להערות הציבור עד למוצאי שבת, 25.5.22. עד למועד הגשת ההצעה למזכירות הממשלה לא התקבלו הערות משמעותיות, ככל שיתקבלו כאלה הדברים יוצגו בישיבת הממשלה.

עמדת היועצים המשפטיים של משרדים אחרים שהצעת החוק נוגעת להם:
הצעת ההחלטה מקובלת על משרד המשפטים.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד שהשר העומד בראשו מגיש את ההצעה:
אין מניעה לקבלת את ההחלטה.

בברכה,
ערן יוסף, עו"ד
סגן בכיר ליועץ המשפטי

טיוטת חוק

א. שם החוק המוצע

חוק משפחות חיילים שנשפו במערכה (תגמולים ושיקום) (תיקון מס'...) (הגדרת אחי הנספה וזכויותיו), התשפ"ב-2022.

ב. מטרת החוק המוצע והצורך בו

מטרתו של החוק המוצע לתקן את הגדרת "אחי הנספה" באופן שיבהיר את מעמדם כבני משפחה שכולה ולהקנות זכויות נוספות לאחי הנספה.

ג. עיקרי החוק המוצע והתיקונים העיקריים בו

מוצע לתקן את הגדרת "אחי הנספה".

מוצע לתקן את הגדרת "זכאי" כך שתתייחס גם למי שזכאי להטבות מכח החוק, ולא רק מי שזכאי לתגמולים, כאמור בנוסח הקיים, ובכלל זה, לאחי הנספה.

מוצע לקבוע כי זכאות ישירה לאחי הנספה להשתתפות במימון לימודים, במקום באמצעות ההורה השכול, וזאת עד לגיל 40 במקום גיל 30 הקבוע כיום.

מוצע לקבוע זכאות נוספת לאחי הנספה הנוגעת לסיוע בהתערבות רגשית, כחלופה לטיפול נפשי.

ד. השפעת החוק המוצע על החוק הקיים

תיקון סעיף 1- בהגדרת "בן משפחה" יתוקן סעיף קטן (ד), בנוסף תתוקן הגדרת "זכאי";
תיקון סעיף 15 ד;
תיקון סעיף 15.

ה. השפעת החוק המוצע על תקציב המדינה

עלות התיקון לחוק נאמדת במיליוני שקלים בודדים ותתקצב מתקציב הביטחון.

ו. השפעת החוק המוצע על ההיבט המנהלי

אין.

ז. הערות משרדי ממשלה וגופים אחרים

לא התקבלו הערות משמעותיות לתזכיר החוק.

טיוטת החוק מתואמת עם משרד המשפטים.

ז. נוסח החוק המוצע

להלן נוסח החוק המוצע:

תזכיר חוק מטעם משרד הביטחון:

תזכיר חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) (תיקון מס'...) (הגדרת אחי הנספה וזכויותיו), התשפ"ב-2022

- תיקון סעיף 1 1. בבחוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), התש"י-1950 (להלן: החוק העיקרי), בסעיף 1:
- (א) בהגדרת "בן משפחה", במקום סעיף קטן (ד) יבוא:
- "אחיו או אחותו של הנספה (להלן – אחי הנספה); ואולם, זכויות המפורטות בחוק זה, למעט לעניין הפרק השלישי, יינתנו רק לאחי הנספה יתומים מאב ומאם, שטרם מלאו להם שמונה-עשרה שנה ואין להם אח או אחות העומדים ברשות עצמם, ואשר –
- (1) נתיתמו לפני מותו של הנספה, ומחסורם היה על הנספה סמוך לפני מותו, ואין להם הכנסה כדי מחיתם; או
- (2) נתיתמו לאחר מותו של הנספה, ואין להם הכנסה כדי מחיתם."
- (ב) בהגדרת "זכאי", לאחר המילה "לתגמולים" יבוא: "או להטבות".
- בסעיף 15ד לחוק העיקרי, בסעיף קטן (ד):
- (א) במקום המילה "לשכול" יבוא "לאחי הנספה";
- (ב) במקום המילים "בעד אחי הנספה שטרם מלאו להם 30 שנה" יבוא "ובלבד שהחל את לימודיו טרם שמלאו לו 40 שנה";
- (ג) בסיפא יימחקו המילים "בעד כל אחד מאחי הנספה".
- תיקון סעיף 15ז 3. בסעיף 15ז לחוק העיקרי, בסעיף קטן (ד), לאחר המילה "לאלמנה",

יבוא: "לאחי הנספה",

דברי הסבר

חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), התשי"א – 1950, מגדיר מיהו בן משפחה של חייל שנספה במערכה הזכאי לזכויות והטבות שונות מכוח החוק.

מוצע לתקן את סעיף ההגדרות כך שכל אח ואחות של הנספה יוגדרו כ"בן משפחה", כחלק בלתי נפרד ממשפחת השכול, וכזכאים לזכויות לפי הפרק השלישי לחוק, בהתאם לקבוע בו. יובהר, כי יתר הזכויות המפורטות בחוק ימשיכו להינתן לאחי הנספה שהינם יתומים מאב ומאם, שטרם מלאו להם שמונה-עשרה שנה ואין להם אח או אחות העומדים ברשות עצמם, ואשר נתינתם לפני מותו של הנספה, ומחסורם היה על הנספה סמוך לפני מותו, ואין להם הכנסה כדי מחיתם, או לאח או אחות כאמור שנתינתם לאחר מותו של הנספה, ואין להם הכנסה כדי מחיתם.

מוצע לתקן את הגדרת "זכאי", כך שתחול גם על הזכאי להטבות מכח החוק, ולא רק על הזכאי לתגמולים, כאמור בנוסח הקיים, כפועל יוצא מכך תחול ההגדרה גם על אחי הנספה. תיקון זה נועד לאפשר לגופי הממשלה לראות באחים כזכאים לפי החוק, כפי שהם למעשה, והדבר יבוא לידי ביטוי בראש ובראשונה בעניין העברת מידע בין גופים ציבוריים לפי חוק הגנת הפרטיות.

עוד מוצע לתקן את סעיף 15ד(ד) לחוק הקובע כי לשכול, כלומר להורה הנספה, יינתן סיוע במימון שכר לימוד במוסד אקדמי (לתואר ראשון בלבד) או במוסד על תיכוני, בעד האחים של הנספה, שטרם הגיעו לגיל 30. בהתאם לתיקון המוצע, לאחי הנספה תהיה זכאות ישירה למימון הלימודים, שלא באמצעות ההורה השכול. בנוסף, לאור הניסיון המצטבר המלמד כי גיל היציאה ללימודים עולה, מוצע להרחיב את הזכאות כך שאח או אחות הנספה יהיו זכאים למימון הלימודים ובלבד שהחלו את לימודיהם טרם מלאו להם 40 שנה.

סעיף 15ז(ד) לחוק קובע כי עובד סוציאלי באגף רשאי לאשר הטבה לטיפול פסיכו-סוציאלי להורה שכול, לאלמנה וכן ליתום, בדרך של סיוע במימון התערבויות לרווחה רגשית במקום הסיוע במימון טיפול נפשי. לאור החשיבות שבמתן סיוע לרווחה רגשית, גם לאחי הנספה, המהווים כאמור חלק בלתי נפרד ממשפחת השכול, והנדרשים להתמודד עם קשיי השכול ולתהליך עיבוד השכול והאבל, מוצע לאפשר זכאות

זו, הקיימת לגבי יתר בני המשפחה, גם לאחי הנספה, וזאת כחלופה לטיפול הנפשי לו הם זכאים מכוח סעיף 15ז(ג) לחוק.